RAZSTAVA

»Ne izgubi tal pod nogami«

PRIROČNIK ZA IZVAJANJE

Projekt RURAL VOICES 2030 – Glasovi podeželja

RURAL VOICES 2030

DRUŠTVO ŠOLSKI EKOVRTOVI

SLOVENIA AID & PARTNERSHIPS

Sofinancira Evropska unija

PROJEKT RURAL VOICES 2030 – GLASOVI PODEŽELJA

O PROJEKTU

Inovativno razvojno izobraževanje za podeželje (IRIP) je izobraževalna strategija znotraj širšega področja globalnega učenja (GU), s poudarkom na podeželskih območjih ter življenjski resničnosti podeželske mladine in skupnosti. Posameznikom in skupinam pomaga pri pridobivanju znanja, razvijanju zanimanj ter krepitvi veščin, potrebnih za aktiven prispevek k razvoju na vseh ravneh, od lokalne do globalne.

IRIP temelji na načelih Evropskega soglasja o razvoju in odraža dvojno zavezo:

– zagotavljanje enakopravnega dostopa do kakovostnega izobraževanja na podeželskih območjih,

– spodbujanje solidarnosti, pravičnosti in skupne odgovornosti v spreminjajočem se svetu.

Program (EU) DEAR, ki sofinancira projekt, razvojno izobraževanje opisuje kot »aktiven proces učenja« o izzivih družbene, politične in ekonomske neenakosti. IRIP ta proces učenja prinaša na teren.

O PRIROČNIKU

Dejavnosti v tem priročniku so zasnovane kot **predlogi** za aktivno vključevanje mladih v razstavo »Ne izgubi tal pod nogami«. S pomočjo ustvarjalnosti, pripovedovanja zgodb in kolektivnega razmisleka razstavne vsebine spremenimo v žive izkušnje. Udeleženci postanejo aktivni soustvarjalci, ne pasivni obiskovalci, saj v proces prinašajo **svoje zgodbe**, spomine in perspektive. Končni izdelki – zemljevidi, recepti, pričevanja in manifesti – lahko postanejo del razstave in jo postopoma nadgrajujejo.

Dejavnosti pa še zlasti spodbujajo dialog in delovanje, odpirajo prostor za povezovanje lokalnih danosti z globalnimi izzivi, pod vprašaj postavljajo stereotipe in neenakosti ter spodbujajo zamišljanje prihodnosti, utemeljene na pravičnosti in trajnosti.

Kazalo

PROJEKT RURAL VOICES 2030 – GLASOVI PODEŽELJA....2
1. SEMENA SPREMEMB (ogrevanje)....3
2. TLA POD NAŠIMI NOGAMI (ogrevanje)....3
3. VERIGA PODNEBNIH BESED (ogrevanje)....3
4. MOJA PODNEBNA ZGODBA (metanje kocke)....4
5. KARTA SVETA V RECEPTIH....5
6. KOCKA ZA MANIFEST....7
7. ZEMLJEVID SPOLNO DOLOČENIH KMETIJSKIH OPRAVIL....8
8. SANJSKI ZEMLJEVID GLOBALNEGA UČENJA....8
9. TERRAGIAI – NAMEN, UKORENJEN V ZEMLJI....9
10. PODNEBNI SKUPNI OBROK....10
12. Poseben dodatek za starost 25+: PIJEMO ZEMLJO (okušanje vina in tal)....11
O priročniku....12

1. SEMENA SPREMEMB (ogrevanje)

Materiali

Košare, skodelice ali ovojnice. Listki s preprostimi vprašanji.

Koraki

1. **Pripravite tri »košarice semen« (ali kuverte, sklede oziroma kozarce):**

Košarica 1 – Varstvo tal: listki z iztočnicami, povezanimi s tlemi/prstjo (npr. »kraj, kjer ste se dotaknili zemlje«, »vaša najljubša hrana, ki raste v zemlji«, »ena beseda, ki jo povezujete s prstjo«).

Košarica 2 – Podnebne spremembe: listki z iztočnicami, povezanimi s podnebjem (npr. »vremenski pojav, ki se ga živo spominjate«, »nekaj, kar počnete, da vam je hladneje ali topleje«, »beseda, ki opisuje podnebno prihodnost, kakršno si želite«).

Košarica 3 – družba in enakost: listki z iztočnicami, povezanimi s spolom in enakostjo (npr. »vloga, ki ste jo opazili kot razdeljeno med moške in ženske«, »močna ženska ali moški v vaši skupnosti«, »trenutek, ko je bila pravičnost pomembna«).

2. Udeleženci ob vstopu izberejo en listek iz poljubne košare.
3. **Hitro delo v parih in izmenjava mnenj:** udeleženci se obrnejo k osebi v svoji bližini in z njo delijo svoj odgovor na vprašanje oziroma iztočnico, zapisano na listku.
4. Premaknite se na svoje »področje«. Moderator nato napove: »Listek, ki ga držite v rokah, je vaše seme sprememb. Posadimo jih skupaj!« Udeleženci se nato razvrstijo v skupine: varstvo tal; podnebne spremembe in okolje; družba in spol.
5. Skupine se premaknejo na svoje delovne postaje – za mize.

2. TLA POD NAŠIMI NOGAMI (ogrevanje)

Za nekaj gibanja, smeha in razmisleka, ko udeležence razdelite v tri tematske skupine (varovanje tal, podnebne spremembe in spol).

15-minutna uvodna aktivnost za sproščanje in medsebojno spoznavanje, ki povezuje lokalne razmere na podeželju z globalnim znanjem s področja kmetijstva. Udeleženci skicirajo preprost zemljevid sveta, začrtajo svojo »sanjsko potovanje« do krajev, kjer bi se želeli učiti o trajnostnih praksah, ter zabeležijo, kaj bi lahko prinesli nazaj v domače okolje – znanja, ideje ali solidarnost.

Ob predstavitvi svojih zemljevidov skupina razmišlja o tem, kako lahko primeri dobrih praks iz različnih delov sveta navdihujejo lokalne spremembe in odpirajo nove možnosti na področju kmetijstva, enakosti spolov in varstva tal.

Materiali

Tri table.

Koraki

1. Pripravite tri table in jih postavite v različne kote prostora: **Varovanje tal** (s preprostim simbolom tal/lista); **Podnebne spremembe** (s simbolom sonca ali kaplje dežja); **Spol in enakost** (s simbolom tehtnice ali kroga).
2. Moderator zastavlja niz igrivih »ali/ali« vprašanj, pri katerih so odgovori povezani z eno od treh tem. Primeri: – »Ali raje hodiš po gozdu (pojdi k *Tla*), se sproščaš na sončni plaži (pojdi k *Podnebje*), ali si na družinskem srečanju (pojdi k *Družba in spol*)?« – »Če bi imel/a čarobno moč, bi izbral/a:

zdravljenje zemlje (Tla), uravnavanje vremena (Podnebje) ali ustvarjanje enakosti za vse (Spol)?« – »Katera zgodba te najbolj navdihuje: kmet, ki shranjuje semena (Tla), skupnost, ki gradi protipoplavne ukrepe (Podnebje), ali deklica, ki vodi vaški svet (Družba in spol)?«

3. **Gibanje in razvrščanje:** Po vsakem vprašanju udeleženci odidejo v izbrani kot. Po 2–3 vprašanjih ostanejo v zadnjem izbranem kotu.
4. **Mini deljenje:** V svoji končni skupini se udeleženci na kratko predstavijo in v enem stavku povedo, zakaj so izbrali ta kotiček.

3. VERIGA PODNEBNIH BESED (ogrevanje)

Za povezovanje lokalnih podeželskih izzivov z globalnimi kmetijskimi praksami in idejo globalnega državljanstva.

15-minutna ogrevalna vaja, ki poveže lokalno (podeželsko) stvarnost z globalnim kmetijskim znanjem. Udeleženci narišejo preprost zemljevid sveta, začrtajo »sanjsko potovanje« do krajev, kjer bi se učili trajnostnih praks, in zapišejo, kaj bi lahko prinesli nazaj domov – znanje, ideje ali solidarnost. S skupnim deljenjem zemljevidov skupina razmisli, kako lahko globalni zgledi navdihujejo lokalne spremembe ter odpirajo nove možnosti za kmetijstvo, enakost spolov in varovanje tal.

Materiali

Papir, flomastri, risarski material. Listki (post-it).

Koraki

1. **Narišite skupni zemljevid.** Vsak udeleženec pomaga narisati preprost zemljevid sveta (ali samo obrise) na papir.
2. **Sanjsko potovanje:** Označite, kam bi šli, da bi se učili trajnostnih praks (npr. riževe terase v Aziji, semenske banke na Norveškem, agrogozdarstvo v Braziliji).
3. **Zapis prispevka:** Zapišite ali narišite, kaj bi tam radi počeli in kakšen prispevek bi lahko prinesli nazaj domov (znanje, prakse, solidarnost).
4. **Odprto deljenje:** Delite svoje poti s skupino in razpravljajte: Kaj nam te sanje povedo o naši viziji varovanja tal, enakosti spolov in podnebne pravičnosti? Kako globalne prakse navdihujejo lokalne spremembe?

4. MOJA PODNEBNA ZGODBA (metanje kocke)

Ta pripovedna aktivnost povabi 8–10 udeležencev, da razmislijo o svojih osebnih ali skupnostnih izkušnjah s podnebnimi ekstremi. S pomočjo kocke vsak udeleženec prejme iztočnico, kot je gozdni požar, gozd, vročinski val, sneg, poplava ali kmetovanje, ki sproži spomin ali zgodbo. Te zgodbe, majhne ali dramatične, se nato delijo na glas in zapišejo v skupni digitalni arhiv.

Proces daje glas doživljanjem podnebnih sprememb v podeželskem okolju ter pokaže, kako se posamezni trenutki prepletajo v širšo pripoved o odpornosti in odgovornosti.

Iztočnice za zgodbe

(lahko uporabite slike namesto kocke)

- Gozdni požar / goreči gozd

- Zdrav zelen gozd
- Vročinski val / žgoče sonce
- Sneg / led
- Močan dež ali poplava
- Kmet na polju

Udeležence povabite, da delijo osebne ali skupnostne izkušnje s podnebnimi ekstremi (tudi majhne) in jih zberete v digitalni arhiv, da daste glas doživljanjem podnebnih sprememb v podeželskem okolju.

Materiali

Papir. Markerji in risarski material. Samolepilni listki. Kocka. Slike (neobvezno).

Koraki

1. **Uvod:** Moderator pove: »Podnebne spremembe se kažejo v ekstremnih dogodkih – požarih, poplavah, vročinskih valovih, celo nenavadnem snegu. Vsak od nas ima zgodbo. Danes jih bomo delili in ohranili kot del našega kolektivnega spomina.«
2. **Met & spomin:** Vsak udeleženec vrže kocko in prejme iztočnico. 2–3 minute razmišlja o osebnem spominu, povezanem z njo (neposredna izkušnja ali nekaj, kar je videl v skupnosti).
3. **Deljenje zgodb:** Udeleženci drug za drugim delijo svojo zgodbo (1–2 minuti).
4. **Zapis zgodbe:** Po deljenju vsak zapiše svojo zgodbo (2–4 stavke) v skupni obrazec Google/dokument.
5. **Projekcija zgodb:** Moderator projicira obrazec Google/dokument, ko zgodbe prihajajo, kar pokaže raznolikost doživetij.
6. **Zaključek – refleksija:** Skupina razmisli: Katere skupne niti povezujejo naše zgodbe? Kaj povedo o podeželski odpornosti in globalni odgovornosti?
7. **Rezultat:** Digitalni arhiv mikro-pričevanj, povezanih z resničnimi podnebnimi izkušnjami, ki jih sprožijo močni vizualni namigi (požar, gozd, vročina, sneg, dež, kmetovanje).

5. KARTA SVETA V RECEPTIH

2-urna skupinska dejavnost, kjer kuhanje postane pripovedovanje zgodb. Deset udeležencev prinese sestavine, označi njihov izvor na zemljevidu in odkrije tla, ki stojijo za našo hrano. Recepti so vegetarijanski, raznoliki in enostavni za pripravo – surovi ali na preprostem gorilniku. Skupaj kuhamo, jemo in soustvarimo »Manifest za zdrava tla«. Pogovor je lahko širši in vključuje podnebne spremembe ter enakost spolov.

Namen: Raziskati globalne poti živilskih sestavin in razmisliti o tem, kako se tla, zemlja in kultura povezujejo skozi hrano, ki jo jemo.

Materiali

– Velik zemljevid sveta, narisan na papir (po možnosti uporabite Petersovo projekcijo).

– Zatiči, nalepke ali markerji za označevanje izvora sestavin.

– Prostor za kuhanje (tudi kamp kuhalnik zadostuje).

– Posoda in pribor.

– Sestavine, ki jih prinesejo udeleženci.

– Papir/flomastri za skupne zapiske.

Koraki

1. Dobrodošlica in uvod

Moderator pove: »Hrana je preoblečena zemlja. Vsaka sestavina nosi zgodbo o tleh, kulturi in podnebju. Danes bomo kuhali, ustvarjali zemljevid in delili te zgodbe.«

2. Risanje zemljevida

Udeleženci se organizirajo in narišejo zemljevid sveta.

3. Krog sestavin

Udeleženci razstavijo sestavine, ki so jih prinesli. Vsak predstavi svojo sestavino: – od kod prihaja, – osebna ali kulturna povezava. Moderator povabi k prvemu označevanju izvora na zemljevidu.

4. Kartiranje in zgodbe o tleh

Med skupno pripravo jedi udeleženci natančneje označujejo izvor sestavin. Moderator spodbuja razmislek: – Kakšna tla ali podnebje hranijo to sestavino? – Katere pritiske doživlja (erozija, suša, monokulture)? Na zemljevidu se začnejo pojavljati vzorci.

5. Skupno kuhanje in prehranjevanje

Skupina nadaljuje s kuhanjem in neformalnim pogovorom o povezanosti tal in hrane. Delijo anekdote, recepte in spomine. Jedo skupaj, medtem ko opazujejo nastajajoči zemljevid sestavin.

6. Refleksija in skupni vpogledi

7. Vodena razprava

Vprašanja:

– Kaj nam ta zemljevid razkriva o naši vsakodnevni odvisnosti od globalnih tal?

– Katera tla so najbolj vidna? Katera nevidna?

– Kako se hrana, kultura in pravičnost povezujejo?

Moderator zapiše vpoglede na papir.

8. Trenutek za manifest

Kot zaključek udeleženci oblikujejo 2–3 preproste skupne stavke za »Recept za zdrava tla«, npr.: – »Varujmo raznolikost, negujmo skupnosti, delimo znanje.«

PREDLOGI ZA KUHARSKO KNJIŽICO

Recepti so izbrani zato, ker vključujejo sestavine iz različnih regij sveta, kar omogoča vidne povezave med globalnimi tlemi. So vegetarijanski, prilagodljivi in enostavni za pripravo – idealni za skupinske aktivnosti. Udeleženci ne prinesejo le »sestavin«, temveč »tla v preobleki«: – Katera tla hranijo svet? – Katera so odporna? – Katera so ogrožena? – Kako smo odvisni od raznolikosti tal v enem samem skupnem obroku?

Globalna žitno-zelenjavna solata – Tla v solatni skledi

(pripravljena brez kuhanja)

– Namakajte proso, bulgur ali kuskus – žita, rojena na rodovitnih ravnicah in sušno odpornih tleh. – Dodajte čičeriko ali fižol – stročnici, ki obnavljata zemljo z vezavo dušika. – Narežite paradižnike – ki izvirajo iz andskih vulkanskih tal – in kumare iz peščenih polj. – Dodajte rozine, ki so sušene na soncu v dobro

odcednih tleh, ter rahlo pražene lešnike, mandlje ali indijske oreščke iz subtropskih, dobro odcednih tal. – Začinite z oljčnim oljem, jabolčnim kisom, zelišči, soljo in poprom.

Sestavine (10 porcij)

– proso, bulgur ali kuskus – 500 g – Čičerika ali fižol– 600 g (2 pločevinki ali 250 g suhih) – Paradižniki – 6–7 srednjih (≈ 800 g) – Kumare – 2 veliki (≈ 500–600 g) – Rozine – 200 g – Lešniki, mandlji ali indijski oreščki – 200 g – Oljčno olje – 100 ml – jabolčni kis – nekaj žlic po okusu – Sveža zelišča – 1 manjši šopek – Sol in poper – po okusu

6. KOCKA ZA MANIFEST

Hitro potekajoča in sodelovalna aktivnost, ki povabi 8–10 udeležencev, da na ustvarjalen način povežejo prst, hrano in pereče globalne izzive. Z metom kocke je vsaki osebi ali manjši skupini dodeljena tema – na primer človekove pravice, podnebne spremembe, konflikti, zdravje, tehnologija ali kultura – nato pa pripravijo kratke izjave, ki se začnejo z »Verjamemo …«, »Zahtevamo …« in »Zavezujemo se …«.

Prispevki se zbirajo v skupnem dokumentu Google, kar omogoča, da se glas vsakega posameznika vplete v enoten kolektivni tekst. V samo 30 minutah skupina ustvari manifest, ki poudari številne razsežnosti prsti in hrane, hkrati pa pokaže, kako se lahko različne perspektive združijo v skupen poziv k ukrepanju.

Cilj: soustvariti sodelovalni manifest, ki povezuje prst, hrano in nujne globalne izzive.

Materiali

Ena kocka; skupni dokument Google, ki so ga ustvarili projektni partnerji in je dostopen prek kode QR.

Koraki

1. **Uvod:** Mooderator razloži: »Ustvarili bomo skupni manifest o tleh in hrani. Vsak od vas bo vrgel kocko in izbral temo, na katero pade. Več udeležencev lahko dela na isti temi, kar nam omogoča, da v manifest vključimo več perspektiv.«

2. **Dodelitev tem:** Vsak udeleženec vrže kocko. Udeleženci se razporedijo v skupine glede na temo (2–3 na temo, odvisno od metov).

3. **Pisanje izjav:** Vsaka skupina oblikuje 3 kratke izjave (eno prepričanje, eno zahtevo, eno zavezo). Primeri začetkov: »Verjamemo … / Zahtevamo … / Zavezujemo se …« Skupine svoje prispevke vpišejo neposredno v skupni Google dokument.

4. **Integracija in branje:** moderator poskrbi, da se ves tekst pojavi v skupnem Google dokumentu. Skupina skupaj prebere osnutek manifesta. Na kratko razpravljajo o tem, kako se teme povezujejo in prekrivajo.

5. **Zaključek:** Skupno branje: en udeleženec iz vsake teme prebere svoje izjave na glas. Moderator zaključi z besedami: »Ta manifest je kolektivni glas, ki povezuje tla, hrano in našo prihodnost.«

Teme (povezane z metom kocke):

Tla, hrana in človekove pravice; tla, hrana in podnebne spremembe; tla, hrana in konflikti; ta, hrana in zdravje; tla, hrana in tehnologija; tla, hrana in kultura.

7. ZEMLJEVID SPOLNO DOLOČENIH KMETIJSKIH OPRAVIL

Ta 45-minutna aktivnost povabi 8–10 udeležencev, da razmislijo o tem, kako je kmečko delo razdeljeno med moške in ženske. Z mapiranjem vsakdanjih nalog in razpravo o tem, katere veljajo za »moška«, »ženska« ali »skupna« dela, skupina razkrije stereotipe in razišče, kako jih je mogoče izzvati. Aktivnost izpostavi tako vztrajne pristranskosti kot priložnosti za bolj enakopravne vloge v podeželskem življenju.

Cilj je razkriti stereotipe o tem, kaj naj bi moški in ženske »lahko« ali »morali« početi v kmetijstvu, ter raziskati, kako se lahko te predstave spremenijo.

Materiali

Papir, flomastri in risarski material, samolepilni listki.

Koraki

1. **Uvod.**

2. **Nariši svoj krog:** Vsak udeleženec na papir nariše velik krog. Vanj zapiše ali nariše vse naloge, potrebne za vodenje kmetije (sajenje, namakanje, skrb za živali, stroji, trženje itd.).

3. **Spolno razvrščanje:** Pri vsaki nalogi označijo s simbolom, ali jo običajno dojemajo kot »moško delo«, »žensko delo« ali »skupno delo«.

4. **Skupna izmenjava:** Udeleženci primerjajo sezname. Katere naloge se ponavljajo? Katere so presenetljive? Ali je več nalog pristalo kot spolno nevtralnih, kot so pričakovali?

5. **Razprava:** Kako predsodki (npr. »kmetijo bo podedoval sin«) omejujejo možnosti? Kaj bi lahko naredili drugače?

6. **Rezultat: Nabor ročno narisanih »zemljevidov nalog«, ki prikazujejo vztrajnost stereotipov – in potencial za spremembe.**

8. SANJSKI ZEMLJEVID GLOBALNEGA UČENJA

45-minutna vaja, ki povezuje lokalne podeželske izkušnje z globalnim kmetijskim znanjem. Udeleženci narišejo preprost zemljevid sveta, začrtajo »sanjsko pot« do krajev, kjer bi se učili trajnostnih praks, ter zapišejo, kaj bi lahko prinesli domov – znanje, ideje ali solidarnost. S skupnim deljenjem zemljevidov skupina razmišlja o tem, kako lahko globalni zgledi navdihujejo lokalne spremembe ter odpirajo nove možnosti za kmetijstvo, enakost spolov in varovanje tal.

Namen: povezati lokalne podeželske izzive z globalnimi kmetijskimi praksami in idejo globalnega državljanstva.

Materiali

Papir, flomastri in risarski material, listki Post-it.

Koraki

1. **Skupni zemljevid:** Vsak udeleženec pomaga narisati preprost zemljevid sveta (ali samo obrise). Poskusite uporabiti Petersovo projekcijo.
2. **Sanjsko potovanje:** Označite, kam bi odpotovali, da bi se učili trajnostnih praks (npr. riževe terase v Aziji, semenske banke na Norveškem, agrogozdarstvo v Braziliji).
3. **Prispevek:** Zapišite/narišite, kaj bi tam počeli in kakšen prispevek bi lahko prinesli domov (znanje, prakse, solidarnost).
4. **Deljenje:** Delite svoje poti s skupino. Razpravljajte: kaj te sanje povedo o naši viziji varovanja tal, enakosti spolov in prihodnosti kmetijstva? Kako globalne prakse navdihujejo lokalne spremembe?
5. **Dokumentiranje:** Fotografirajte zemljevid in ga delite na Miro tablo prek QR kode.45-minutna vaja, ki povezuje lokalne podeželske izzive z globalnim kmetijskim znanjem.

9. TERRAGIAI – NAMEN, UKORENJEN V ZEMLJI

Ta aktivnost je navdihnjena s čudovito platformo *Recipes for Wellbeing*. Terragiai je beseda, ki smo jo zasnovali, da izraža namen življenja z zemljo in za zemljo. Podobno kot ikigai v japonski kulturi Terragiai govori o odkrivanju smisla – vendar tukaj povezanega s tlemi, skupnostjo in skupno odgovornostjo za naš planet.

Udeležence povabi k razmisleku ne le o sebi, temveč tudi o krajih, ki jih naseljujemo, in o prihodnostih, ki jih želimo graditi.

Rezultat 2-urne aktivnosti je jasnejše razumevanje vloge vsakega posameznika pri ohranjanju podeželskega življenja in globalne pravičnosti. Terragiai pomaga ljudem in skupnostim uskladiti svoje strasti, spretnosti in potrebe z varovanjem tal ter blaginjo prihodnjih generacij.

Namen: pomagati udeležencem odkriti osebni namen, ki povezuje ljubezen, spretnosti, potrebe skupnosti in skrb za tla/zemljo.

Štiri vprašanja Terragiai (v obliki prekrivajočih se krogov)

- Katere prakse ohranjajo vaša tla in skupnost?
- Katere moči in spretnosti lahko delite z drugimi?
- Kaj imate radi in želite zaščititi?
- Kaj svet nujno potrebuje iz vašega okolja?

Z razmislekom o teh vprašanjih udeleženci oblikujejo svojo izjavo Terragiai: stavek pripadnosti in namena, ukoreninjen v živi zemlji pod njihovimi nogami.

Materiali

Listi A3/A4, flomastri, listki v štirih barvah, lepilni trak, časomer, po želji nežna instrumentalna glasba.

Koraki

1. **Prihod in okvir:** Dobrodošlica, nastavitev tona – aktivnost je refleksivna in praktična. Predstavitev pojma »Terragiai«.

2. **Utemeljitev:** Dve minuti tišine. Vprašanje: »Predstavljajte si kraj zemlje ali vode, ki vam je pomemben. Opazite barve, teksture, zvoke.«
3. **Narišite štiri kroge:** Na list A3 narišite štiri prekrivajoče se kroge (2×2 Vennov diagram). Označite:

Katere prakse ohranjajo vaša tla in skupnost?

Katere moči in spretnosti lahko delite z drugimi?

Kaj imate radi in želite zaščititi?

4. **Zajem idej na listke:** Delajte v tišini. Ena ideja na en listek, barve naj ustrezajo krogom. Primeri za spodbudo: – **Prakse:** kompostiranje, shranjevanje semen, zajemanje vode, skupna pravila paše, lokalne tržnice. – **Spretnosti:** poučevanje, varjenje, knjigovodstvo, pripovedovanje zgodb, facilitacija, postavitev namakalnih sistemov. – **Ljubezen:** potok, gaj, recept, festival, vrsta (živalska, rastlinska). – **Potrebe:** odpornost na sušo, zaposlitve za mlade, pravičen dostop do zemlje, obnova tal.
5. **Razvrščanje in grupiranje:** Združite sorodne listke znotraj vsakega kroga. Najmočnejše tri premaknite v prekrivanja, kjer je smiselno.
6. **Delo v parih:** Vsak ima 5 minut. Kaj vas je presenetilo? Katere vzorce vidite med krogi?
7. **Poiščite presečišča:** Označite prekrivanja, ki se zdijo "živa": Ljubezen × Spretnosti; Spretnosti × Potrebe; Prakse × Potrebe; ali vsa štiri (jedro Terragiai).
8. **Oblikujte svojo izjavo v slogu »Terragiai«.** Uporabite enega od stavčnih okvirjev, napišite 2–3 različice: – »Skrbim za [kraj/tla/skupnost] z uporabo svojih [spretnosti] za [prakso], da zadovoljim [lokalno potrebo].« – »Ker imam rad/a [X], bom uporabil/a svoje [spretnosti] skupaj s [partnerji] za [prakso], da odgovorim na [potrebo].« – »V tem okolju je moja vloga [dejanje] z/za [koga], da zaščitim/obnovim [kaj], začenši z [prvim korakom].«
9. **Mikro-projekt:** Na isti list dodajte: – prvi korak (v 2 tednih), – zaveznike in deležnike, – potrebne vire (čas, orodja, majhen proračun), – signal uspeha (kaj bo drugače čez 3 mesece).
10. **Galerijski sprehod:** Liste obesite na steno. Najprej tih sprehod, nato majhne kljukice ali kratke ponudbe pomoči na listih drugih.
11. **Krožna refleksija:** Vprašanja: Kateri vzorci so se pojavili? Kje se ljubezen in potreba najmočneje srečata? Kakšno podporo potrebujemo, da preidemo od izjave k dejanjem?
12. **Zaveze:** Zapišite eno vrstico zaveze z datumom. Po želji izmenjajte kontakte z osebo, ki bo preverila, kako ste izpolnili zavezo.
13. **Zaključek:** Ena beseda o tem, kako se počutite na koncu. Zahvala skupini.
14. **Dokumentiranje: Fotografirajte in delite na tablo Miro prek kode QR.**

10. PODNEBNI SKUPNI OBROK

2-urna aktivnost, namenjena praznovanju kulturne raznolikosti in podeželskega življenja ter povezovanju osebnih spominov na hrano s tlemi in podnebji, ki te jedi omogočajo. Vsak udeleženec prispeva jed in zgodbo, skupaj pa ustvarijo živo »Globalno kuharsko knjigo« povezav med podnebjem in tlemi.

Materiali

Pribor, papir in flomastri.

Koraki

1. **Priprava vnaprej:** Udeležence povabite, naj prinesejo tipično družinsko jed (po možnosti vegetarijansko ali z vegetarijansko možnostjo). Naj prinesejo tudi kartico z receptom, ki vsebuje dva dela: – **Čustvena zgodba:** zakaj je ta jed pomembna (družinski spomin, sezonski trenutek, tradicija). – **Opomba o podnebju in tleh:** raziskava, kako je ključna sestavina povezana s tlemi in podnebjem (npr. »Paradižniki v naši družinski omaki izvirajo iz vulkanskih tal, ki zadržujejo minerale« ali »Ta fižolova enolončnica uporablja stročnice, ki obnavljajo dušik v tleh«).
2. **Dobrodošlica in uvod:** Moderator razloži: »Hrana nosi spomin, kulturo in podnebje. Danes bomo delili družinske jedi in odkrivali zgodbe o tleh in podnebju, ki jih nosijo s seboj.«
3. **Krog deljenja hrane:** Vsak udeleženec predstavi svojo jed v 3–4 minutah: čustveno zgodbo (spomin, tradicija, občutek) ter povezavo s podnebjem/talnimi razmerami (kje raste, kako bi lahko nanjo vplivale podnebne spremembe).
4. **Izdelava oznak (20 min):** Udeleženci pripravijo »oznako jedi« za svoj recept (kartonček, listič ali predloga): ime jedi, čustvena zgodba v enem stavku in opomba o podnebju/tleh v enem stavku. Oznake se lahko razstavijo ob jedeh ali fotografirajo za knjigo receptov.
5. **Skupina okuša majhne porcije med predstavitvami.**
6. **Globalna knjiga receptov:** Po deljenju udeleženci prepišejo ali naložijo svoje receptne kartice v skupni Google dokument. Moderator pokaže, kako se skupna knjiga v realnem času širi: številna tla, podnebja in čustva, povezana skupaj.
7. **Refleksija in zaključek:** Skupinska razprava: Kaj nam te jedi povedo o naši odvisnosti od tal in podnebij? Kateri sestavini so najbolj ogroženi zaradi podnebnih sprememb? Kako lahko jemo na način, ki spoštuje tradicijo in trajnost?
8. **Zaključimo s soustvarjanjem skupnega »manifestnega stavka« za knjigo receptov** (npr. »Da zaščitimo hrano, moramo zaščititi tla in podnebja.«).

12. Poseben dodatek za starost 25+: PIJEMO ZEMLJO (okušanje vina in tal)

2-urna degustacija vin, povezana s tlemi. Primerna le za odrasle, starejše od 25 let.
20 udeležencev okuša 4–5 vin in raziskuje, kako tla oblikujejo njihov značaj. Apnenec, glina, pesek, prod in vulkanska tla prinašajo različne arome, teksture in zgodbe. Idealno za festivale ali večerne dogodke ob sončnem zahodu, saj združuje senzorični užitek z razmislekom: **»Vino je zemlja v kozarcu – varovanje tal pomeni varovanje kulture, podnebja in skupnosti.«**

Namen: Omogočiti udeležencem, da izkusijo, kako različna tla vplivajo na vino, ter okrepiti zavedanje o varovanju tal in trajnosti.

Materiali

– 4–5 vin z različnih tipov tal (najbolje ista sorta grozdja)

– majhne kartice ali lističi z opisom tal

– listi za zapiske (aroma, kislina, telo, mineralnost)

– opcijsko: majhni kozarčki z vzorci tal.

Koraki

1. **Uvod:** »Vino je zemlja v kozarcu. Poskusimo, kako različna tla oblikujejo isto grozdje.«
2. **Predstavitev tal:** Udeleženci si podajajo kozarčke z vzorci tal. Kratek opis lastnosti tal in vpliva na trto.
3. **Vodena degustacija:** Okušanje 4–5 vin, povezanih s tipi tal. Vprašanja za razmislek: – Katere teksture ali arome izstopajo? – Kako mislite, da je tla vplivala na vino? – Zakaj je varovanje tal pomembno za kulturo in podnebje?
4. **Zaključek:** Povezava izkušnje nazaj k varovanju tal.

Primeri vin po državah

Madžarska – Vulkanska tla – suhi Furmint (Tokaj) – Les – Somló bela vina (Juhfark ali suhi Furmint) – Glina–apnenec – Egri Bikavér

Avstrija – Les – Grüner Veltliner (Wachau, Kamptal) – Apnenec & lapor – Wiener Gemischter Satz – Prodnata & peščena tla – Burgenland Zweigelt ali Blaufränkisch – Dolomit, apnenec, skrilavec – Bergland

Bolgarija – Glina & les – Mavrud – Aluvialna tla – Melnik – Apnenec – tračanska bela vina

Nemčija – Skrlavec – Mosel Riesling – Apnenec – Franken Silvaner – Les & glina – Pfalz Pinot Noir

Gana (v razvoju) – Peščena/lateritna tla – lokalna sadna vina (ananas, hibiskus, indijski orešček)

Grčija – Vulkanska – Santorini Assyrtiko – Apnenec – Nemea Agiorgitiko – Škrilavec & skrilavec – Naoussa Xinomavro

Italija – Glina & lapor – Langhe Nebbiolo – Vulkanska – Etna Rosso – Apnenec – Chianti Classico – Aluvialna – Prosecco

Nizozemska – Peščena tla – Pinot Gris, Auxerrois – Glina – Solaris

Poljska – Les & pesek – Solaris – Glina–apnenec – Pinot Noir, Chardonnay – Prodnata tla – Rondo, Regent

Portugalska – Škrilavec & granit – Douro rdeča – Apnenec & glina – Bairrada Baga – Pesek – Colares Ramisco – Vulkanska – Pico Verdelho

Slovenija – Lapornata/flišna tla – Rebula (Brda) – Vulkanska – aromatična bela (Štajerska) – Kraški apnenec – Teran

Španija – *Apnenec & kreda – Cava – Glina–apnenec – Rioja Tempranillo – Pesek – Ribera del Duero – Vulkanska – Kanarski otoki (Listán Negro, Malvasía)*

O priročniku

Vsebina: Catarina Gomes Inês Bettencourt da Câmara, Sara Nasi, Catarina Pinto

Prevod in priredba slovenske različice: Anamarija Slabe, Društvo Šolski ekovrtovi, 2026